

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2022, sen. zn. 29 ICdo 73/2020, ECLI:CZ:NS:2022:29.ICDO.73.2020.1

Číslo: 38/2023

Právní věta:

Úroky, úroky z prodlení a poplatky z prodlení z pohledávek přihlášených věřitelů a smluvní pokuta sjednaná pro případ prodlení s plněním přihlášené pohledávky, není-li taková smluvní pokuta dluhem z podnikání, jsou ve výši, ve které v souhrnu převyšují výši jistiny přihlášené pohledávky k okamžiku jejího vzniku, podřízenými pohledávkami ve smyslu ustanovení § 172 odst. 2 věty druhé insolvenčního zákona i tehdy, jde-li o příslušenství nebo o smluvní pokutu vzešlé z prodlení s úhradou veřejnoprávní pohledávky, včetně pohledávky z titulu dluhu na pojistném na veřejné zdravotní pojištění.

Penále za nezaplacení pojistného na veřejné zdravotní pojištění není podřízenou pohledávkou ve smyslu ustanovení § 172 odst. 2 věty druhé insolvenčního zákona.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 28.04.2022

Spisová značka: 29 ICdo 73/2020

Číslo rozhodnutí: 38

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Insolvenční řízení, Pohledávka přednostní, Zdravotní pojištění

Předpisy: § 170 IZ

§ 172 odst. 2 IZ

§ 18 zákona č. 592/1992 Sb.

§ 5 IZ

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalovaného proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 16. 3. 2020.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem ze dne 10. 12. 2019, Krajský soud v Českých Budějovicích (dále jen „insolvenční soud“):

[1] Určil, že pohledávky žalobce (Všeobecné zdravotní pojišťovny České republiky) přihlášené do insolvenčního řízení vedeného u něj na majetek dlužníka R. C. nejsou v popřené rozsahu (co do částky 4.173,90 Kč u přihlášky pohledávky P8-1, částky 22 Kč u přihlášky pohledávky P8-2 a částky 5.759 Kč u přihlášky pohledávky P8-3) pohledávkami podřízenými (bod I. výroku).

[2] Určil, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení (bod II. výroku).

2. Insolvenční soud - vychází z ustanovení § 170 písm. d/ a § 172 odst. 2 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), a z ustanovení § 18 odst. 1 zákona č. 592/1992 Sb., o pojistném na veřejné zdravotní pojištění - dospěl po provedeném dokazování k následujícím závěrům:

3. Ustanovení § 172 odst. 2 věty druhé insolvenčního zákona taxativně vymezuje pohledávky, na které se vztahuje úprava podřízenosti v rámci insolvenčního řízení. Tomuto vymezení se nelze vyhnout použitím jiného názvosloví (např. zaměněním označení „úrok“ za označení „roční poplatek za poskytnutí půjčky“), když soud posuzuje každou jednotlivou pohledávku podle jejího hmotněprávního charakteru. V dané věci je ale zřejmé, že penále za nezaplacení pojistného na veřejné zdravotní pojištění je zcela svébytnou právní kategorií a od pohledávek taxativně vyjmenovaných v ustanovení § 172 odst. 2 insolvenčního zákona je neodlišuje pouze jiná terminologie.

4. Úmyslem zákonodárce při úpravě podřízených pohledávek bylo upravit výši uspokojovaného plnění v insolvenčním řízení u pohledávek, které vznikají na základě soukromoprávních vztahů, tedy vztahů, u jejichž vzniku je na vůli stran, zda vstoupí do smluvního vztahu.

5. Povinnost platit veřejné zdravotní pojištění však má veřejnoprávní charakter; není na vůli stran, zda plátce veřejného zdravotního pojištění je ochoten platit veřejné zdravotní pojištění; již proto se na tyto pohledávky musí pohlížet odlišně. Daný úmysl zákonodárce je též patrný z úpravy obsažené v ustanovení § 170 písm. d/ insolvenčního zákona, v němž je penále za neplacení zdravotního pojištění označeno jako mimosmluvní sankce a způsob jeho (ne)uspokojování je upraven odlišně od jiných mimosmluvních sankcí, plynoucích ze soukromoprávních vztahů. S ohledem na účel a smysl zákona je nutné dovodit, že následky neplnění veřejnoprávních povinností mají co do pořadí uspokojování v insolvenčním řízení postavení odlišné od následků neplnění soukromoprávních povinností.

6. K odvolání žalovaného (G. v. o. s., jako insolvenčního správce dlužníka) Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 16. 3. 2020:

[1] Potvrdil rozsudek insolvenčního soudu (první výrok).

[2] Určil, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení (druhý výrok).

7. Odvolací soud - vychází rovněž z ustanovení § 170 a § 172 odst. 2 až 4 insolvenčního zákona - dospěl po přezkoumání napadeného rozhodnutí k následujícím závěrům:

8. Odvolací soud ověřil správnost skutkových zjištění insolvenčního soudu a ztotožnil se s jeho závěry, na něž pro stručnost odkazuje.

9. K odvolací argumentaci žalovaného odvolací soud dodává, že v § 170 insolvenčního zákona jsou odlišeny smluvní sankce (písmeno a/ a e/) a mimosmluvní sankce (penále) [písmeno d/], přičemž sdílí závěr insolvenčního soudu, že penále je veřejnoprávním institutem, kdežto poplatek z prodlení je institutem soukromoprávním.

10. Penále za neplacení pojistného na veřejné zdravotní pojištění kategorizuje ustanovení § 170 písm. d/ insolvenčního zákona jednoznačně jako specifický druh mimosmluvní sankce; nejde o úrok, úrok z prodlení, poplatek z prodlení ani o smluvní pokutu ve smyslu § 172 odst. 2 věty druhé insolvenčního zákona.

11. Podřízené pohledávky vyjmenovává § 172 odst. 2 věta druhá insolvenčního zákona taxativně a mimosmluvní sankce (včetně penále za neplacení zdravotního pojištění) zde nejsou uvedeny; není přípustné rozšiřovat rozsah zde uvedených pohledávek extenzivním výkladem. Odvolatelem akcentované názory a stanoviska k tomu, že penále je příslušenstvím pohledávky za neplacení pojistného, se v posuzované věci neuplatní vzhledem k výše zmíněné specifické úpravě insolvenčního zákona.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

12. Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný dovolání, jehož přípustnost vymezuje ve smyslu ustanovení § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právních otázek, které v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyly vyřešeny, konkrétně otázek:

[1] Vztahuje se ustanovení §172 odst. 2 věty poslední insolvenčního zákona pouze na příslušenství přihlášené pohledávky nebo také na její jistinu? (Lze považovat přihlášenou pohledávku za podřízenou pouze co do přihlášeného příslušenství nebo i co do přihlášené jistiny?)

[2] Může být přihlášené penále za nezaplacení daní, poplatků a jiných obdobných peněžitých plnění, pojistného na sociální zabezpečení, příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a pojistného na veřejné zdravotní pojištění podřízenou pohledávkou v insolvenčním řízení ve smyslu ustanovení § 172 odst. 2 poslední věty insolvenčního zákona?
nebo obecněji:

[3] Vztahuje se ustanovení § 172 odst. 2 věty poslední insolvenčního zákona na veřejnoprávní pohledávky věřitelů typu žalobce, České správy sociálního zabezpečení, finančních úřadů a jiných orgánů veřejné správy?

[4] Lze aplikovat ustanovení § 172 odst. 2 věty poslední insolvenčního zákona i na pohledávky přihlášené jako zajištěné?

13. Dovolatel namítá (poměřováno obsahem dovolání), že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř.), a požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí změnil tak, že určí, že předmětné pohledávky jsou podřízenými pohledávkami, případně aby zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil insolvenčnímu soudu k dalšímu řízení.

14. V mezích uplatněného dovolacího důvodu argumentuje dovolatel následovně:

15. Dovolatel oproti názoru žalobce míní, že podle § 172 odst. 2 poslední věty insolvenčního zákona může být podřízenou pohledávkou v určitých situacích též přihlášená jistina, jelikož zákonodárce zařadil mezi podřízené pohledávky i smluvní pokutu sjednanou pro případ prodlení s plněním pohledávky (tedy jistinu). Pro uplatnitelnost předmětného ustanovení v praxi je podle dovolatele nutné přijmout závěr, že podřízenost určitých druhů pohledávek je třeba zkoumat bez ohledu na to, zda jde o jistinu (v případě smluvní pokuty) nebo o příslušenství pohledávky (např. o úroky nebo úroky z prodlení). Jinak by smluvní pokuta nikdy nemohla být zařazena mezi podřízené pohledávky.

16. Pro účely této věci tudíž není významné, zda penále za nehrzení pojistného na veřejné zdravotní pojištění je příslušenstvím pojistného nebo samostatnou jistinou. Sám žalobce přihlásil penále v přihlášce jako příslušenství pohledávky.

17. Pro případ, že by otázka, zda jde o příslušenství, měla význam, poukazuje dovolatel na (označené) dokumenty Ministerstva financí, Vlády České republiky, Nejvyššího kontrolního úřadu a žalobce, v nichž je penále pojato jako příslušenství pojistného.

18. K námitce, že penále není výslovně uvedeno v § 172 odst. 2 insolvenčního zákona, dovolatel uvádí, že úmyslem zákonodárce bylo označit jako podřízené pohledávky primárně závazky dlužníka vznikající v důsledku jeho prodlení s hrazením jistiny. Vyjma úroků totiž ve všech ostatních případech (úrok z prodlení, poplatek z prodlení a smluvní pokuta sjednaná pro případ prodlení) jde o pohledávky věřitelů narůstající jako určitá sankce dlužníka za nehrzení původní jistiny. S přihlédnutím k dikci § 18 odst. 1 zákona č. 592/1992 Sb. nemůže být pochyb o tom, že penále je svým charakterem sankcí za neplacení jistiny (pojistného) totožnou např. se zákonným úrokem z prodlení („veřejnoprávním úrokem z prodlení“). K tomu dovolatel cituje z rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 3. 2007, č. j. [6 Ads 19/2006-63](#), pasáž, podle které: „Odůvodnění vládního návrhu tohoto zákona (tisk 219/0) uvádělo, že tato penále mají obdobnou povahu jako úroky a smluvní sankce, a proto se právní režim upravuje shodně“. Dovolatel dovozuje, že by měl být posuzován charakter přihlášeného nároku, nikoli jeho formální označení.

III.

Přípustnost dovolání

19. Dovolání nesměřuje proti žádnému z usnesení vypočtených v § 238a o. s. ř., takže zbývá určit, zda je přípustné podle § 237 o. s. ř. (když pro daný případ neplatí žádné z omezení přípustnosti dovolání podle § 237 o. s. ř., vypočtených v § 238 o. s. ř.).

20. Nejvyšší soud pak neshledává dovolání přípustným pro řešení otázky, zda se ustanovení § 172 odst. 2 poslední věty insolvenčního zákona vztahuje i na zajištěné pohledávky (otázka č. 4), potažmo pro řešení otázek směřujících k jiným druhům veřejnoprávních pohledávek (část otázky č. 2) nebo k typově jiným veřejnoprávním věřitelům (část otázky č. 3), jelikož o takové pohledávky a o takové (jiné) věřitele v dané věci nešlo [na řešení těchto (akademických) otázek napadené rozhodnutí nespočívá a spočívat nemá].

21. Pro účely zodpovězení otázky č. 1 a části otázek č. 2 a 3 (co do penále a žalobce) však dovolání přípustné je, když potud jde o otázky dovolacím soudem neřešené, na jejichž zodpovězení napadené rozhodnutí spočívá.

IV.

Důvodnost dovolání

22. Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

23. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

24. Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (ani nemohl být)

zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází. Pro právní posouzení věci Nejvyšším soudem jsou rozhodná následující skutková zjištění (jak z nich vyšly oba soudy a jak plynou ze spisu):

25. Usnesením ze dne 8. 7. 2019 insolvenční soud (mimo jiné) zjistil úpadek dlužníka, povolil mu oddlužení a insolvenčním správcem ustanovil žalovaného.

26. Žalobce přihlásil 19. 7. 2019 do insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka jako vykonatelné pohledávky:

[1] dílčí pohledávku č. 1 ve výši 13.243,90 Kč, s tím, že jde o penále přiznané platebním výměrem č. 2140600329,

[2] dílčí pohledávku č. 2 ve výši 3.308 Kč, s tím, že jde o penále přiznané platebním výměrem č. 2140100973,

[3] dílčí pohledávku č. 3 ve výši 18.719 Kč sestávající z jistiny ve výši 6.480 Kč a příslušenství (penále z pozdní platby pojistného) ve výši 12.239 Kč, s tím, že jde o pohledávku přiznanou výkazem nedoplatků č. 3641000311.

27. Platebním výměrem ze dne 17. 5. 2006, který nabyl právní moci dne 7. 6. 2006, č. 2140600329 vyměřil žalobce dlužníku penále za neplacení dlužného pojistného na veřejné zdravotní pojištění ve výši 9.070 Kč.

28. Platebním výměrem ze dne 12. 10. 2001, který nabyl právní moci dne 6. 11. 2001, č. 2140100973, vyměřil žalobce dlužníku penále za neplacení dlužného pojistného na veřejné zdravotní pojištění ve výši 3.286 Kč.

29. Výkazem nedoplatků ze dne 7. 4. 2010, č. 3641000311 vyměřil žalobce dlužníku penále za neplacení dlužného pojistného na veřejné zdravotní pojištění ve výši 6.480 Kč.

30. Insolvenční správce ve zprávě o přezkumu ze dne 23. 9. 2019 popřel dílčí pohledávku č. 1 co do pořadí v rozsahu částky 4.173,90 Kč, dílčí pohledávku č. 2 co do pořadí v rozsahu částky 22 Kč a dílčí pohledávku č. 3 co do pořadí v rozsahu částky 5.759 Kč, s tím, že potud má jít o podřízené pohledávky ve smyslu ustanovení § 172 odst. 2 insolvenčního zákona, jelikož v dotčeném rozsahu jde o částky, které převyšují výši jistiny přihlášených pohledávek k okamžiku jejich vzniku.

31. Usnesením ze dne 30. 10. 2019, insolvenční soud (mimo jiné) schválil oddlužení dlužníka plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty a schválil zprávu o přezkumu.

32. Pro další úvahy Nejvyššího soudu jsou rozhodná následující ustanovení insolvenčního zákona a zákona č. 592/1992 Sb. (včetně poznámky pod čarou):

§ 5 (insolvenčního zákona)
Zásady insolvenčního řízení

Insolvenční řízení spočívá zejména na těchto zásadách:

a/ insolvenční řízení musí být vedeno tak, aby žádný z účastníků nebyl nespravedlivě poškozen nebo nedovoleně zvýhodněn a aby se dosáhlo rychlého, hospodárného a co nejvyššího uspokojení věřitelů;

b/ věřitelé, kteří mají podle tohoto zákona zásadně stejné nebo obdobné postavení, mají v insolvenčním řízení rovné možnosti;

(...)

§ 170 (insolvenčního zákona)

V insolvenčním řízení se neuspokojují žádným ze způsobů řešení úpadku, není-li dále stanoveno jinak,

a/ úroky, úroky z prodlení a poplatek z prodlení z pohledávek přihlášených věřitelů, vzniklých před rozhodnutím o úpadku, pokud přirostly až v době po tomto rozhodnutí,

b/ úroky, úroky z prodlení a poplatek z prodlení z pohledávek věřitelů, které se staly splatné až po rozhodnutí o úpadku,

(...)

d/ mimosmluvní sankce postihující majetek dlužníka, s výjimkou penále za nezaplacení daní, poplatků, a jiných obdobných peněžitých plnění, pojistného na sociální zabezpečení, příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a pojistného za veřejné zdravotní pojištění, pokud povinnost zaplatit toto penále vznikla před rozhodnutím o úpadku,

e/ smluvní pokuty, pokud právo na jejich uplatnění vzniklo až po rozhodnutí o úpadku,

(...)

§ 172 (insolvenčního zákona)

(1) Po úplném uhrazení všech pohledávek, kterých se týká insolvenční řízení, s výjimkou pohledávek uvedených v § 170, lze v insolvenčním řízení uhradit rovněž podřízené pohledávky a pohledávky společníků nebo členů dlužníka vyplývající z jejich účasti ve společnosti nebo v družstvu.

(2) Podřízenou pohledávkou je pohledávka, která má být podle smlouvy uspokojena až po uspokojení jiné pohledávky případně ostatních pohledávek dlužníka, zejména je-li vydáno rozhodnutí o úpadku dlužníka; za podřízenou pohledávku se považuje také pohledávka z podřízeného dluhopisu podle zvláštního právního předpisu. Je-li způsobem řešení úpadku oddlužení, za podřízené pohledávky se s výjimkou pohledávek uvedených v § 170 považují také úroky, úroky z prodlení a poplatek z prodlení z pohledávek přihlášených věřitelů a smluvní pokuta sjednaná pro případ prodlení s plněním přihlášené pohledávky, není-li taková smluvní pokuta dluhem z podnikání, ve výši, ve které v souhrnu převyšují výši jistiny přihlášené pohledávky k okamžiku jejího vzniku.

(3) Podřízené pohledávky se postupem podle odstavce 1 uspokojují v závislosti na dohodnuté nebo stanovené míře jejich podřízenosti; jinak se uspokojují poměrně. Jako poslední se vždy uspokojují pohledávky společníků nebo členů dlužníka vyplývající z jejich účasti ve společnosti nebo v družstvu, a to poměrně.

(4) Pohledávky společníků nebo členů dlužníka vyplývající z jejich účasti ve společnosti nebo v družstvu se v insolvenčním řízení neuplatňují, ale pouze se oznamují insolvenčnímu správci, který vede jejich evidenci.

(1) Nebylo-li pojistné nebo záloha na pojistné zapláceno ve stanovené lhůtě anebo bylo-li zapláceno v nižší částce, než ve které mělo být zapláceno, je plátce pojistného povinen platit penále ve výši 0,1 % dlužné částky za každý kalendářní den, ve kterém některá z těchto skutečností trvala. Pokud bylo pojistné nebo záloha na pojistné zapláceno jiné než příslušné zdravotní pojišťovně, popřípadě jinému subjektu, nebo pokud platba byla poukázána pod nesprávným variabilním symbolem, považuje se pojistné nebo záloha na pojistné za nezaplácené ve stanovené lhůtě.

(...)

(5) Pro účely zvláštních právních předpisů⁴¹⁾ se za dlužné pojistné považuje i dlužné penále.

41) Např. zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů.

33. Ve výše uvedené podobě, pro věc rozhodné, platila citovaná ustanovení insolvenčního zákona již v době zahájení insolvenčního řízení na majetek dlužníka (21. 6. 2019, kdy insolvenční návrh došel insolvenčnímu soudu) a do současné doby nedoznala změn.

34. Ustanovení § 18 odst. 1 zákona č. 592/1992 Sb. ve výše citované podobě platilo od června 1998 (počátek dlužného období podle platebního výměru č. 2140100973) do 31. 12. 2006. S účinností od 1. 1. 2007 doznalo ustanovení § 18 odst. 1 uvedeného zákona změny jen potud, že sazba denního penále byla změněna z 0,1 % na 0,05 % a do vydání napadeného usnesení již nedoznalo změn. Ustanovení § 18 odst. 5 zákona č. 592/1992 Sb. v citované podobě platí (do zákona bylo doplněno) od 30. 6. 1998 a v nezměněné podobě platí dosud; s účinností od 1. 7. 2002 se ve struktuře § 18 uvedeného zákona pouze posunulo (do odstavce 6) a s účinností od 1. 1. 2008 se u něj změnil jen text poznámky pod čarou tak, že slova „zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů,“ byla nahrazena slovy „zákon č. 182/2006 Sb.,“.

35. Ve výše ustaveném právním rámci činí Nejvyšší soud k právním otázkám, pro něž připustil dovolání, následující závěry:

36. Úvodem Nejvyšší soud uvádí, že již v rozsudku ze dne 27. 3. 2018, sen. zn. [29 ICdo 3/2016](#), uveřejněném pod číslem 69/2019 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 69/2019“), navázal na (tam označenou) judikaturu Nejvyššího soudu a (náleзовou) judikaturu Ústavního soudu podanou k výkladu vzájemného vztahu zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, a zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, tak, že i pro poměry insolvenční úpravy uzavřel, že insolvenční zákon má ve vztahu k zákonu č. 280/2009 Sb., daňovému řádu, povahu zákona speciálního (jehož uplatnění má v případě dlužníkovy úpadku přednost) ohledně plnění těch funkcí daňového řádu, které se týkají vymáhání daňových pohledávek. Týž závěr platí i pro jiné veřejnoprávní pohledávky přihlašované nebo jiným způsobem věřitelem uplatňované v insolvenčním řízení, mezi něž patří i pohledávky z titulu dluhu na pojistném na veřejné zdravotní pojištění (včetně penále za pozdní úhradu takového pojistného). Neurčuje-li proto insolvenční zákon výslovně (a z povahy věci odůvodněně) jinak, pak je vyloučeno zacházet jinak (též pro účely zkoumání práva přednosti uspokojení pohledávky) s pohledávkou přihlášenou do insolvenčního řízení (nebo v něm uplatněnou jiným zákonem předjímaným způsobem) jen proto, že jde o pohledávku „veřejnoprávní“. Takový (dikcí zákona a smysluplným účelem příslušné zákonné odchylky nepodložený) výklad nebo postup by zjevně odporoval základním zásadám insolvenčního řízení, zejména pak zásadám uvedeným v § 5 písm. a/ a b/ insolvenčního zákona.

37. Odtud Nejvyšší soud uzavírá, že při absenci opory pro jiný postup v textu insolvenčního zákona,

zejména pak v textu § 172 odst. 2 insolvenčního zákona, platí, že úroky, úroky z prodlení a poplatky z prodlení z pohledávek přihlášených věřitelů a smluvní pokuta sjednaná pro případ prodlení s plněním přihlášené pohledávky, není-li taková smluvní pokuta dluhem z podnikání, jsou ve výši, ve které v souhrnu převyšují výši jistiny přihlášené pohledávky k okamžiku jejího vzniku podřízenými pohledávkami ve smyslu ustanovení § 172 odst. 2 věty druhé insolvenčního zákona i tehdy, jde-li o příslušenství nebo o smluvní pokutu vzešlé z prodlení s úhradou veřejnoprávní pohledávky, včetně pohledávky z titulu dluhu na pojistném na veřejné zdravotní pojištění.

38. Závěr insolvenčního soudu, že ustanovení § 172 odst. 2 insolvenčního zákona není uplatnitelné na danou věc již proto, že následky neplnění veřejnoprávních povinností mají co do pořadí uspokojování v insolvenčním řízení postavení odlišné od následků neplnění soukromoprávních povinností (s nímž se odvolací soud ztotožnil), tedy správný není a dovolání je potud opodstatněné.

39. Odvolací soud nicméně založil své úvahy i na názoru, že penále vyměřené dlužníku z titulu prodlení s úhradou pojistného na veřejné zdravotní pojištění není obsaženo ve výčtu podřízených pohledávek obsaženém v § 172 odst. 2 větě druhé insolvenčního zákona, jenž coby důvod, pro který nelze pohledávky míti za podřízené, obstojí sám o sobě; proto je nutné prověřit i správnost tohoto úsudku.

40. Pro tvorbu právních předpisů platí obecná zásada stálosti (konstantnosti) pojmosloví v právním předpisu. Obsahem této zásady je požadavek, aby vždy, kdy je v právním předpisu použit týž výraz, bylo tím míněno totéž a byl-li použit jiný výraz, bylo tím míněno něco jiného; srov. v literatuře např. Knapp., V.: Teorie práva, 1. vydání, Praha, C. H. Beck 1995, str. 125, a v judikatuře např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 8. 2014, sp. zn. [29 Cdo 902/2012](#), uveřejněný pod číslem 19/2015 Sb. rozh. obč.

41. Jak se podává již (nejen však pouze) z dikce § 170 insolvenčního zákona, insolvenční zákon terminologicky odlišuje (i před tím, než se pravidlo formulované v § 172 odst. 2 větě druhé insolvenčního zákona stalo součástí insolvenčního zákona, odlišoval) pojmy „úroky“, „úroky z prodlení“ a „poplatek z prodlení“ (§ 170 písm. a/ a b/ insolvenčního zákona) a „smluvní pokuta“ (§ 170 písm. e/ insolvenčního zákona) od pojmu „mimosmluvní sankce“ (§ 170 písm. d/ insolvenčního zákona), mezi něž výslovně začlenil (tím, že je označil jako pohledávky, pro které neplatí pravidlo o vyloučení mimosmluvních sankcí postihujících majetek dlužníka z uspokojení v insolvenčním řízení) i „penále za nezaplacení“ „pojistného za veřejné zdravotní pojištění“, pokud povinnost zaplatit toto „penále“ vznikla před rozhodnutím o úpadku.

42. V průběhu řízení nevyšlo najevo nic, z čeho by bylo možno usuzovat, že při přijímání novely insolvenčního zákona, jejímž prostřednictvím se uvedené pravidlo stalo součástí insolvenčního zákona [šlo o zákon č. 31/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony], se zákonodárce nechoval racionálně a že jeho záměrem bylo dát pojům obsaženým v § 172 odst. 2 větě druhé insolvenčního zákona jiný (širší) význam než ten, jenž je patrný již z dikce § 170 insolvenčního zákona. Nejvyšší soud sám pak důvod pro takový (rozšiřující) výklad nerespektující zásadu stálosti pojmosloví v právním předpisu též nenalézá. Tomu ostatně odpovídá i dikce § 18 odst. 5 zákona č. 592/1992 Sb.

43. Odtud lze uzavřít, že penále za nezaplacení pojistného na veřejné zdravotní pojištění není podřízenou pohledávkou ve smyslu ustanovení § 172 odst. 2 věty druhé insolvenčního zákona.

44. Jelikož závěr formulovaný v předchozím odstavci ob stojí jako důvod, pro který předmětné pohledávky nejsou podřízenými pohledávkami sám o sobě, Nejvyšší soud, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dovolání zamítl (§ 243d odst. 1 písm. a/ o. s. ř.).

45. Výrok o nákladech dovolacího řízení je odůvodněn tím, že dovolateli právo na jejich náhradu nevzniklo (§ 243c odst. 3, § 224 odst. 1 a § 142 odst. 1 o. s. ř.) a žalobce právo na náhradu těchto nákladů nemá vzhledem k ustanovení § 202 odst. 1 insolvenčního zákona.